

POMPÖÖSIN LAJIN KEINAIN, INTIIMIYDEN EHDOKSILLA

SQS:n juhlanumero Leena-Maija Rossin kunniaksi

Sanna Karkulehto, Susanna Paasonen ja Annamari Vänskä

Saksalaiseen *Festschrift*-perinteeseen pohjaava juhla-kirja laaditaan konventionaalisesti akateemisen auktoriteetin täyttäneessä 60 vuotta, ja sen tarkoituksena on juhlistaa omistuksensa kohteen elämäntyötä. Omanlaisenaan instituutioon juhla-kirja on hieman jäykkä ja pompöösi. Se assosioituu helposti samaan akateemiseen kulttuuriin kuin promootioiden miekanhiojaiset, publiikkien professorikulkueet ja moniin tilanteisiin kuuluva juhla-pönötys. Tämä assosiaationippu taas ei kuvaa parhaalla mahdollisella tavalla ystäväämme ja kollegaamme, Lapin yliopiston sukupuolen tutkimuksen professoria Leena-Maija Rossia, jolle tämä erikoisnumero on omistettu. Rossin vuonna 1995 järjestämä tutkimusta ja taidetta yhdistellyt queerfeministinen Huora-akatemia-tapahtuma, jossa yksi tämän numeron toimittajista tapasi hänet ensi kertaa, tiivistää osaltaan juhla-kalumme lähestymistapaa yliopistolliseen työhön ja yhteisöihin.

Erikoisnumero ei ole kirja, mutta se on yhtä lailla juhlinnan paikka. Lisäksi se mahdollistaa kokeiluja juhla-julkaisun formaatin kanssa akateemisena toisin tekemisenä. Tämä erikoisnumero nousee Rossin kollegoiden tarpeesta onnitella ja kunnioittaa häntä sekä tärkeänä yksityishenkilönä että julkisesti merkittävän uran tehneenä tutkijana, opettajana, ohjaajana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Se, että kyseessä on nimenomaan SQS-

lehden numero, taas liittyy siihen, että Rossi on osallistunut lehden tekemiseen sen perustamisesta lähtien, toiminut pitkään SQS-seurassa ja ollut ylipäätään keskeisiä voimia kotimaisen visuaalisen kulttuurin tutkimuksen ja queer- eli suomalaisittain pervotutkimuksen (Rossi & Sudenkaarre 2021) kentällä. SQS-lehti on myös luonteva kanava juhla-julkaisun toisin tekemiselle: patsastelun asemesta olemme halunneet koostaa intiimin ja monimuotoisen kokonaisuuden, joka keskustelee Rossin tutkimuksen ja kiinnostuksen kohteiden kanssa. Numeron kirjoittajakunta koostuu Leena-Maija Rossin pidemmän tai lyhyemmän ajan tunteneista kollegoista ja opiskelijoista muttei pyri kattamaan hänen laajoja tutkimuksellisia verkostojaan. Tämä haaste olisi suuri.

Numeron Pervoskooppi-osion artikkelissa ”Pervot karvat?” Susanna Paasonen ja Annamari Vänskä syynäävät häpykarvoituksen ambivalentteja merkityksiä taidehistorian perinteestä muotiin ja nykypornoon. Teksti on laajennettu versio Rossin yhdessä Hannele Harjusen kanssa toimittamaan *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehden karvateemaiseen erikoisnumeroon (4/2021) laaditusta katsauksesta ja tekee osaltaan kunniata juhlistuksen kohteemme pitkäaikaiselle kiinnostukselle ruumiiden ja ruumiinkarvojen politiikkaan. Kirjoittajat pohtivat intiimialueen karvoituksia

SQS
1/2022

|

Johdanto

Sanna
Karkulehto,
Susanna
Paasonen
ja
Annamari
Vänskä

ja karvattomuuksia sukupuolen rakentamisen paikkoina, joissa tuotetaan uutterasti luontoon ja kulttuuriin, siisteyteen ja saastaan liittyviä kaksina-paisuuksia samalla, kun nämä jakolinjat asettautuvat jatkuvasti ristiin, tai jopa solmuun, toistensa kanssa.

Pervopeili-osio koostuu kolmesta keskustelusta ja esseestä. Näistä ensimmäinen on Sanna Erdoğanin ja Amanda Hekkanen laatima Rossin juhlaaastattelu, joka esittelee hänen näkemyksiään jatkuvasti muuttavasta sukupuolentutkimuksen kentästä keskittyen etenkin sukupuolten moninaisuuksiin. Riikka Taavetti ja Anna Puhakka puolestaan asettuvat valkoisuudesta, rasismista ja intersektionaalista feminismiä koskevaan dialogiin (dialogiin?) Rossin teemoihin keskittyvän tutkimuksen kanssa keskustellen erityisesti kotimaisen tutkimuksen värisokeuksista. Hannele Harjunen, Sanna Karkulehto ja Tuija Saresma pureutuvat yliopistopoliitiikkaan arviointiprosessien näkökulmasta kysyen, mikä on monitieteisen feministisen tutkimuksen paikka kilpailuvireisessä työ kulttuurissa ja mil-laista sinnikkyyttä prekaaria arkea eläviltä tutkijoilta vaaditaan.

Pervo/peruutus/peili-osion puheenvuorossaan Juha-Heikki Tihinen perehdyttää lukijansa näyttelijälegenda Tarmo Mannin ”julkiperivoihin pitoihin” eritellen sekä tämän näyttelijäntyön kehollisuutta että elokuva-roolien camp-estetiikkaa. Aikana, jolloin Suomessa ei ollut suuremmin valtakunnallisia homojulkiksia, Manni liikkui omilla linjoillaan. Per-volinssin taidegalleria-osiossa Asta Kihlman haastattelee taiteentutkimuksesta taiteen tekemiseen siirtynyttä Harri Kalhaa. Keskustelu liukuu tutkimuksellisten ja taiteellisten näkökulmien yhdistelystä kollaasien ambivalensseihin, reproduktion politiikkaan ja koristeellisuuden per-vouksiin. Pervosilmäyksessä Katve-Kaisa Kontturi jatkaa kuvataiteen piirissä Katja Tukiaisen väitöskirjan *Tyttöarmeija* arviossaan, joka liukuu sujuvasti vikuroiden vaaleanpunaisuutta, tyttömäisyyttä ja sarjakuvamaisuutta luotaavaksi teosanalyysiksi.

Karvoista yliopistopoliitiikkaan, rodullisuudesta näyttämöpervoiluun ja visuaalisen taiteen vastakarvaisiin keinoihin – tämän erikoisnumeron tekstit ja niiden tekijät tervehtivät Leena-Maija Rossin monisärmäistä uraa, sitkeyttä ja innostavuutta. Rossi on intohimoinen suomenkielisen tutkimuksen ja tutkimuskäsitteistön puolestapuhuja, omistautunut opettaja, tarkka toimittaja, luova pervosilmäinen havainnoija, hyvä ystävä ja oiva juhlija. Eläköön, Leena-Maija! Eläköön! Eläköön! Eläköön!

Erityiskiitoksemme *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehden toimitussihteerille Ilmari Leppihalmeelle, joka saattoi juhlaulkaisun Journal.fi-alustalle.

Kirjallisuus

Rossi, Leena-Maija & Tiia Sudenkaarne. 2021. ”Queer” kotiutui: mitä tapahtui pervolle? *SQS–Suomen Queer-tutkimuksen seuran lehti* 15(1–2): 66–69. DOI: <https://doi.org/10.23980/sqs.112517>

SQS
1/2022

||

Johdanto

Sanna
Karkulehto,
Susanna
Paasonen
ja
Annamari
Vänskä

Tabula Gratulatoria

60 vuotta täyttäneitä Leena-Maija Rossia onnitellen

SQS
1/2022

III

Tabula
Gratulatoria
*
*Leena-Maija
Rossi*

Susanna Aaltonen	Sanna Erdoğan, Lapin yliopisto	Kaija Heikkinen, Itä-Suomen yliopisto	Jarmo Harri Jantunen, Jyväskylän yliopisto
Umayya Abu-Hanna, kirjailija, lahna-projekti	Kirsi Eräranta, Aalto-yliopisto	Markus Hiekkänen, Helsingin yliopisto	Marjaana Jauhola, Tampereen yliopisto
Timo Aho, Jyväskylän yliopisto	Leena Eräsaari, eläkkeellä, Jyväskylän yliopisto	Johanna Hiitola, Oulun yliopisto	Hanna Johansson, Kuvataideakatemia
Pirjo Ahokas, Turun yliopisto	Johanna Frigård, Turun yliopisto	Eva Johanna Holmberg, Helsingin yliopisto	Fanny Johansson-Stockford, Helsingin yliopisto
Leena Ahtola-Moorhouse	Gallen-Kallelan Museo	Riikka Homanen, Tampereen yliopisto	Eeva Jokinen
Kaisa Ahvenjärvi, Jyväskylän yliopisto	Laura Gelmi	Karina Horsti, Jyväskylän yliopisto	Ulla Jokisalo
Varpu Alasutari, Tampereen yliopisto	Genusvetenskap, Åbo Akademi	Liisa Husu, Örebron yliopisto ja Hanken	Julkaisufoorumi, Tieteellisten seurain valtuuskunta
F. Oya Aktas, Kirklareli yliopisto, Hanken	Malin Gustavsson, Ekvalita	Marita Husso, Tampereen yliopisto	Raisa Jurva, Tampereen yliopisto
Janne Anttinen	Auni Haapala, Lapin yliopisto	Laura Huttunen, Tampereen yliopisto	Utu-Tuuli Jussila, Helsingin yliopisto
Tuula Arkio	Riikka Haapalainen, Taideyliopisto	Niina Hynninen, Helsingin yliopisto	Tuula Juvonen
Shahnaj Begum, Lapin yliopisto	Pauliina Haasjoki	Elsi Hyttinen, Turun yliopisto	Saara Jäntti, Jyväskylän yliopisto
Kristiina Brunila, Helsingin yliopisto	Marika Haataja	Hanna-Mari Ikonen, Jyväskylän yliopisto	Tuomas Järvenpää, Itä-Suomen yliopisto
Olga Davydova-Minguet, Itä-Suomen yliopisto	Ville Hakanen, Helsingin yliopisto	Elina Ikävalko, Helsingin yliopisto	Hanna Järvinen, Taideyliopisto
Ann Marie Didrichsen	Eeva Hallikainen, Turun yliopisto	Kaisa Ilmonen, Turun yliopisto	Nina Järviö
Anna Elomäki, Tampereen yliopisto	Hannele Harjunen, Jyväskylän yliopisto	Seija Jalagin, Oulun yliopisto	Leena Kaakinen, Gaudeamus
Aino-Maija Elonheimo, Helsingin yliopisto	Jeff Hearn, Hanken, University of Huddersfield ja Örebro universitet	Annukka Jamisto	Kaija Kaitavuori, Taideyliopisto
	Elina Heikka, Suomen valokuvataiteen museo		

Harri Kalha
Pilvi Kalhama, EMMA – Espoon
modernin taiteen museo
Aune Kallinen, Taideyliopisto
Jenny Kangasvuori
Johanna Kantola, Tampereen yliopisto
Sofia Kari, Lapin yliopisto
Mira Karjalainen, Helsingin yliopisto
Sanna Karhu, Helsingin yliopisto
Sanna Karkulehto
Hanna Karppanen, Kustannusosake-
yhtiö Parvs
Ville Karppanen, Kustannusosakeyhtiö
Parvs
Sari Karttunen, Maunu Häyrynen ja
Verna Häyrynen
Kristiina Karvonen Mikkonen, Helsingin
yliopisto
Saija Katila, Aalto yliopisto
Mikko Kauppila
Ralf Kauranen, Turun yliopisto
Hanna Kemppi
Virve Keränen, Oulun yliopisto
Suvi Keskinen, Helsingin yliopisto
Helka Ketonen
Jenni Kettunen, Helsingin yliopisto
Asta Kihlman
Heini Kinnunen, Turun yliopisto
Kati Kivinen, HAM Helsingin taide-
museo

Marja-Terttu Kivirinta
Anni Klein
Anu Koivunen, Turun yliopisto
Riitta Koikkalainen, Kansalliskirjasto
Aino-Kaisa Koistinen, Jyväskylän
yliopisto
Tuija Koivunen, Itä-Suomen yliopisto
Nina Kokkinen, Donner-instituutti
Marjo Kolehmainen, Turun yliopisto
Konstvetenskap vid Åbo Akademi
Riitta Konttinen, Helsingin yliopisto
Katve-Kaisa Kontturi
Kalle Korhonen, Koneen Säätiö
Venla Korhonen, Jyväskylän yliopisto
Päivi Korvajärvi, Tampereen yliopisto
Paula Koskinen Sandberg, Aalto-
yliopisto
Eerika Koskinen-Koivisto, Jyväskylän
yliopisto
Heidi Kosonen, Jyväskylän yliopisto
Kristiinan ystävät ja Ex-Kristiinat,
Helsinki
Kulttuurintutkimuksen seura
Kulttuurintutkimus, Itä-Suomen yli-
opisto
Veikko Kunnas, Helsingin kaupunki
Joel Kuortti, Turun yliopisto
Tarja Kupiainen
Hanna Kuusela, Tampereen yliopisto
Jaana Kuusipalo, Tampereen yliopisto

Ani Kuusjärvi, Gaudeamus
Anitta Kynsilehto, Tampereen yli-
opisto
Kata Kyrölä, University College
London
Lotta Kähkönen, Turun yliopisto ja
Tampereen yliopisto
Kimi Kärki, Taideyliopisto ja Turun
yliopisto
Ilari Laamanen
Eerik Lagerspetz, Turun yliopisto
Elina Lahelma, Helsingin yliopisto
Annukka Lahti, Itä-Suomen yliopisto
Martti Lahti
Toni Lahtinen, Turun yliopisto ja
Helsingin yliopisto
Pikka-Maaria Laine, Lapin yliopisto
Minna Laiti, Turun yliopisto
Essi Lamberg, Helsingin yliopisto
Päivi Lappalainen, Turun yliopisto
Sirpa Lappalainen, Itä-Suomen yli-
opisto
Anu Laukkanen, Turun yliopisto
Marjo Laukkanen, Lapin yliopisto
Maikki Lavikkala
Asko Lehmuskallio, Tampereen yli-
opisto
Jukka Lehtonen, Helsingin yliopisto
Tuomas M. S. Lehtonen, Suomalaisen
Kirjallisuuden Seura
Kirsti Lempiäinen, Lapin yliopisto

Ilmari Leppihalme, Oulun yliopisto
Taru Leppänen, Åbo Akademi
Linda Leskinen
Satu Lidman, Turun yliopisto
Marianne Liljeström, Turun yliopisto
Marjo Lindroth, Arktinen keskus /
Lapin yliopisto
Kati Lintonen
Helena Louhela, Oulun yliopisto
Eeva Luhtakallio, Helsingin yliopisto
Adriana Luna-Fabritius, Helsingin
yliopisto
Tuuli Lähdesmäki, Jyväskylän yli-
opisto
Olli Löytty
Mari Maasilta, Lapin yliopisto
Laura Mankki, Itä-Suomen yliopisto
Kaj Martin, Amos Rex
Antti S. Mattila
Mediatutkimus, Turun yliopisto
Kukku Melkas, Kölnin yliopisto
Hanna Meretoja, Turun yliopisto
Taina Meriluoto, Helsingin yliopisto
Susan Meriläinen, Lapin yliopisto
Tiina Merisalo
Erik Mickwitz
Leena Mickwitz
Satu Miettinen, Taiteiden tiedekunta,
Lapin yliopisto

SQS
1/2022

IV

Tabula
Gratulatoria
*
Leena-Maija
Rossi

Sari Miettinen, Turun yliopisto
Anna Moring
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Jyväskylän yliopisto
Armi Mustosmäki, Jyväskylän yliopisto
Salla Myyry, Itä-Suomen yliopisto
Katja Mäkinen, Jyväskylän yliopisto
Hanna-Leena Määttä, Jyväskylän yliopisto
Päivi Naskali, Lapin yliopisto
Aili Nenola, Kristiina-instituutti
Riikka Niemelä, Turun yliopisto
niin & näin, filosofinen aikakauslehti
Riitta Nikula, Helsingin yliopisto
Kaarina Nikunen, Tampereen yliopisto
Minna Nikunen
Susi Mikael Nousiainen, Lapin yliopisto
Nykykulttuuri-julkaisusarja
Nina Nyman, Åbo Akademi
Venla Oikkonen, Tampereen yliopisto
Elina Oinas, Helsingin yliopisto
Jussi Ojajärvi, Oulun yliopisto
Hanna Ojala, Tampereen yliopisto
Anna Ovaska, Tampereen yliopisto
Susanna Paasonen, Turun yliopisto
Mari Pajala, Turun yliopisto
Tutta Palin, Turun yliopisto

Lotta Palmgren, Åbo Akademi
Emilia Palonen, Helsingin yliopisto
Anna Parviainen, Helsingin yliopisto
Anne Pelin, Gallen-Kallelan Museo
Hanna Peltomaa, Lapin yliopisto
Virve Peteri, Tampereen yliopisto
Susanna Pettersson, Nationalmuseum, Tukholma
Penni Pietilä, Helsingin yliopisto
Marjut Pietiläinen
Laura Piippo, Tampereen yliopisto
Hanna Pirinen, Jyväskylän yliopisto
Miia Pirinen, Jyväskylän yliopisto
Pilvi Porkola
Anna Puhakka
Tuija Pulkkinen, Helsingin yliopisto
Ville Pöysä
Eeva Raevaara
Mari Rantanen
Hannele Rantala
Oskari Rantala, Jyväskylän yliopisto
Liisa Rantalaiho, Tampereen yliopisto
Anna Rastas, Tampereen yliopisto
Anna-Kaisa Rastenberger, Taideyliopisto
Leena Reinilä
Anna Ripatti, Helsingin yliopisto
Salli-Sofia Ritola, Jyväskylän yliopisto
Johanna Rojola

Sari Roman-Lagerspetz, Helsingin yliopisto ja Turun yliopisto
Suvi Ronkainen, Lapin yliopisto
Lea Ryytänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta
Aiski Ryökäs, Vihreät naiset
Elina Räsänen
Laura Saarenmaa, Turun yliopisto
Kirsi Saarikangas, Helsingin yliopisto
Marja Sakari, Kansallisgalleria/Ateneum
Samuel Salovaara, Lapin yliopisto
Leena Saraste
Tuija Saresma, Jyväskylän yliopisto
Heikki Saros
Pieta Savinotko, Tampereen yliopisto
Nora Schuurman, Turun yliopisto
Helena Sederholm, Aalto-yliopisto
Minna Seikkula, Helsingin yliopisto
Hanne Selkokari, Kansallisgalleria/Ateneum
Anita Seppä, Taideyliopisto
Tuomas Seppä ja Anu Vauramo
Tiina Seppälä, Lapin yliopisto
Janne Seppänen, Tampereen yliopisto
Esa Setälä, Helsingin yliopisto
Pirkko Siitari
Jasu da Silva Gonçalves, Helsingin yliopisto

Heidi Sinevaara-Niskanen, Lapin yliopisto
Antu Sorainen, Helsingin yliopisto
Laura Stark, Jyväskylän yliopisto
Riikka Stewen, Taideyliopisto
Tiia Sudenkaarne, Helsingin yliopisto ja Tampereen yliopisto
Sukupuolentutkimus, Helsingin yliopisto
Sukupuolentutkimus, Jyväskylän yliopisto
Sukupuolentutkimus, Lapin yliopisto
Sukupuolentutkimus, Oulun yliopisto
Sukupuolentutkimus, Tampereen yliopisto
Sukupuolentutkimus, Turun yliopisto
Sukupuolentutkimus–Genusforskning
Sukupuolentutkimuksen Hilma-verkosto
Suomen miestutkimuksen seura SuMS
Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti
Suomen sukupuolentutkimuksen seura SUNS
Suomen queer-tutkimuksen seura SQS
Tiina Suopajarvi, Turun yliopisto
Suomen valokuvataiteen museo
Juha Suonpää, Tampereen ammattikorkeakoulu
Elina Suoyrjö
Maria Svanström, Helsingin yliopisto

SQS
1/2022

V

Tabula
Gratulatoria
*
*Leena-Maija
Rossi*

Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet
Jenny Säilävaara, Jyväskylän yliopisto
Joonas Sääntti, Jyväskylän yliopisto
Hannu Säävälä, OYS psykiatria ja Oulun yliopisto
Riikka Taavetti, Turun yliopisto
Taidehistoria, Helsingin yliopisto
Taidehistoria, Jyväskylän yliopisto
Taidehistoria, Turun yliopisto
Taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto
Ringa Takanen
Ronja Tammi, Helsingin yliopisto
Maija Tanninen-Mattila, HAM Helsingin taidemuseo
Antti Teittinen, Kansaneläkelaitos
Maria Temmes, Tampereen yliopisto
Anna Thuring
Juha-Heikki Tihinen
Kirsi Tuohela, Turun yliopisto
Meija Tuominen, Vantaan kaupunki
Riikka Turtiainen, Turun yliopisto
Arja Turunen, Jyväskylän yliopisto
Anu Uimonen ja Kimmo Sarje
Touko Vaahtera, Itä-Suomen yliopisto
Virpi Vaattovaara
Sinikka Vakimo, Itä-Suomen yliopisto
Päivi Valotie
Elina Valovirta

Anu Valtonen, Lapin yliopisto
Marja Vehviläinen
Soile Veijola, Lapin yliopisto
Juhana Venäläinen, Itä-Suomen yliopisto
Satu Venäläinen, Itä-Suomen yliopisto
Eeva Maija Viljo, Turun yliopisto
Myry Voipio
Elina Vuola, Helsingin yliopisto
Niina Vuolajärvi, London School of Economic and Political Science
Jaana Vuori, Itä-Suomen yliopisto
Anna Vuoria
Valo Vähäpassi, Turun yliopisto ja Tampereen yliopisto
Annamari Vänskä, Aalto-yliopisto
Tuija Wahlroos, Gallen-Kallelan Museo
Elina Westinen, Jyväskylän yliopisto
Susanne C. Ylönen, Jyväskylän yliopisto
Hanna Ylöstalo, Turun yliopisto

SQS
1/2022

VI

Tabula
Gratulatoria
*
*Leena-Maija
Rossi*